

EDITURA PARALELA 45

Colecția **S**UBIECTE **P**OSIBILE

Lucrarea este elaborată conform programei școlare în vigoare pentru bacalaureat.

Redactare: Cristina Miron, Olimpia Filip
Tehnoredactare: Adriana Vlădescu
Pregătire de tipar: Marius Badea
Design copertă: Mirona Pintilie

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
OLTEANU, MIHAELA

**Bacalaureat : istorie : programa de bacalaureat pentru
disciplina Istorie, 20 de teste pe capitole, 25 de teste finale pentru
pregătirea examenului de bacalaureat / Mihaela Olteanu. - Pitești :**
Paralela 45, 2019

ISBN 978-973-47-3065-0

94

Copyright © Editura Paralela 45, 2019
Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate,
iar conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.
www.edituraparelela45.ro

Mihaela Olteanu

BACALAUREAT

ISTORIE

- Programă de bacalaureat pentru disciplina Istorie
 - 20 de teste pe capitole
 - 25 de teste finale pentru pregătirea examenului de bacalaureat

Editura Paralela 45

ARGUMENT

În conformitate cu Ordinul Ministrului Educației Naționale privind organizarea și desfășurarea examenului de bacalaureat național, Istoria reprezintă una dintre disciplinele obligatorii la examenul de Bacalaureat, atât pentru profilul uman, cât și pentru unele specializări ale profilului vocațional.

Pornind de la această premisă, precum și de la necesitatea cunoașterii și aprofundării acestei discipline de importanță excepțională, am intenționat, prin redactarea acestei lucrări, să ofer un eficient instrument de lucru atât elevilor clasei a XII-a, cât și profesorilor de specialitate, interesați deopotrivă de buna pregătire a elevilor pentru examen.

Testele propuse spre rezolvare respectă întocmai programa pentru examenul de Bacalaureat, conținutul celor 7 manuale avizate de Ministerul Educației Naționale, precum și structura itemilor propuși de Centrul Național de Evaluare și Examinare în anii școlari trecuți.

*Lucrarea cuprinde un număr de **45 de teste de evaluare** propuse, structurate pe capitole, dar vizând și evaluarea finală. În cuprinsul lucrării sunt prezentate și baremele de evaluare și notare, tocmai pentru a veni în sprijinul candidaților, ca un veritabil instrument de autoevaluare a pregătirii pentru examen.*

Pentru folosirea cât mai eficientă a lucrării, trebuie studiat cu multă atenție conținutul fiecărei teme, după care se poate trece la rezolvarea testelor în condiții similare celor de examen, prin eliminarea oricărei surse de informare și acordându-se un timp-limită.

*Cu speranța că această culegere vă va fi cu adevărat de ajutor în pregătirea acestui prim examen de maturitate și competență al vieții voastre, vă urez **MULT SUCCES!***

*Prof. dr. Mihaela Olteanu,
Colegiul Național „Ion C. Brătianu” Pitești*

PROGRAMA PENTRU DISCIPLINA ISTORIE, EXAMENUL DE BACALAUREAT

COMPETENȚE DE EVALUAT

1. Utilizarea eficientă a comunicării și a limbajului de specialitate.
 - 1.1. Formularea de argumente referitoare la un subiect istoric.
 - 1.2. Folosirea limbajului adecvat în cadrul unei prezentări scrise.
 - 1.3. Evidențierea relației cauză-efect într-o succesiune de evenimente sau procese istorice.
 - 1.4. Formularea, în scris, a unor opinii referitoare la o temă de istorie.
2. Exersarea demersurilor și acțiunilor civile democratice.
 - 2.1. Extragerea informației esențiale dintr-un mesaj.
 - 2.2. Descoperirea constantelor în desfășurarea fenomenelor istorice studiate.
3. Aplicarea principiilor și metodelor adecvate în abordarea surselor istorice.
 - 3.1. Selectarea și comentarea surselor istorice pentru a susține/combate un punct de vedere.
 - 3.2. Descoperirea în sursele de informare a perspectivelor multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice.
4. Utilizarea surselor istorice, a metodelor și a tehnicilor adecvate istoriei pentru rezolvarea de probleme.
 - 4.1. Utilizarea adecvată a coordonatelor temporale și spațiale relative la un subiect istoric.
 - 4.2. Construirea de sinteze tematice.

DOMENII DE CONȚINUT/CONȚINUTURI

A. POPOARE ȘI SPAȚII ISTORICE

– Romanitatea românilor în viziunea istoricilor.

B. OAMENII, SOCIETATEA ȘI LUMEA IDEILOR

– Secolul XX între democrație și totalitarism. Ideologii și practici politice în România și în Europa.

– Constituțiile din România.

C. STATUL ȘI POLITICA

– Autonomii locale și instituții centrale în spațiul românesc (secolele IX-XVIII).

– Statul român modern: de la proiect politic la realizarea României Mari (secolele XVIII-XX).

– România postbelică. Stalinism, național-comunism și disidență anticomunistă. Construcția democrației postdecembriste.

D. RELAȚIILE INTERNAȚIONALE

– Spațiul românesc între diplomatie și conflict în Evul Mediu și la începuturile modernității.

– România și concertul european; de la Criza Orientală la marile alianțe ale secolului XX.

– România în perioada Războiului Rece.

Manualele de istorie valabile

- Zoe Petre (coordonator), *Istorie. Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Corint, București.
- Magda Stan, Cristian Vornicu, *Istorie. Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Niculescu ABC, București.
- Valentin Băluțoiu, Maria Grecu, *Istorie. Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Ioan Scurtu, Florentina Dondorici, Vasile Ionescu, Elena Emilia Lică, Octavian Osianu, Emil Poamă, Relu Stoica, *Istorie. Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Gimnasium, Târgoviște.
- Alexandru Barnea (coordonator), Vasile Aurel Manea, Eugen Palade, Bogdan Teodorescu, *Istorie. Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Corint, București.
- Ioan Scurtu, Constantin Dincă, Nicolae Cristea, Marian Curculescu, Aurel Constantin Soare, *Istorie. Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Economică Preuniversitaria, București.
- Felicia Adăscăliței, Liviu Lazăr, *Istorie. Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Corvin, Deva.

TESTE DE EVALUARE PE CAPITOLE

A. POPOARE ȘI SPAȚII ISTORICE Romanitatea românilor în viziunea istoricilor Test nr. 1

■ SUBIECTUL I (30 puncte)

Citiți cu atenție sursele de mai jos:

A. „Dacia a fost una din ultimele regiuni cucerite de Imperiul Roman; anexarea ei a avut loc în urma expedițiilor conduse de împăratul Traian, care a înfrânt în 106 rezistența ultimului rege dac, Decebal.

Civilizația romană se răspândise prin comercianți la nordul Dunării cu câteva secole înainte de cucerirea lui Traian. După 106, administrația și civilizația romană s-au stabilit în noua provincie; o dată cu aceasta au avut loc procese semnalate înainte cu câteva secole și în celelalte provincii ale Imperiului Roman. Romanii aduceau avantajele unei culturi mai rafinate și ale unei prosperități materiale evidente, care atrăgeau o parte a populației cucerite. Este foarte probabil că acest lucru a început în marile orașe. Primii care au adoptat acest fel de trai erau cei care aparțineau claselor de sus, aristocrației locale. Aceștia și-au trimis copiii la școli romane, pentru că numai astfel puteau promova în magistratura imperială. Comercianții se grăbeau și ei să învețe noua limbă, fiindcă latina era limba comerțului. Locuitorii de la sate se asimilează mai încet și își păstrează limba mai bine. Școlile romane erau unul dintre factorii importanți în procesul de romanizare. În școli se învăța latina, limba oficială a administrației, a comerțului și a armatei. [...]

În latină se înțelegeau și coloniștii veniți din diferitele regiuni ale imperiului; dintre ei, unii sunt foști soldați, deveniți *veterani*, stabiliți în Dacia, unde li se acordaseră terenuri. Dacii care nu cunoșteau latina au folosit-o la început într-o formă rudimentară, pentru a intra în contact cu noua administrație (latina era pentru ei o limbă de comunicare secundară; acasă continuau să vorbească limba lor maternă). Cu timpul, în Dacia, ca și în Occident, latina, cu prestigiul său de limbă a imperiului, a devenit principalul mijloc de comunicare în dauna limbii autohtone, care a fost abandonată.”

(Academia Română, *Istoria Românilor*)

B. „Continuitatea daco-romanilor la nordul Dunării a fost și mai este încă mult dezbătută în literatura de specialitate. În disputa dintre adepții și adversarii persistenței daco-romane se reflectă nu numai concepții istorice diametral opuse, ci și stadiul de dezvoltare al cercetărilor privind acest important capitol din istoria noastră veche, indisolubil legat de etnogeneza românilor. Din păcate, discuțiile în această problemă au fost alimentate uneori și de un substrat politic, foarte dăunător adevărului istoric.

Partizanii dispariției romanității din Dacia în vremurile de după Aurelian au înlocuit dezvoltarea istorică internă, firească, cu teoria unui imaginar exod de populație din sudul Dunării. Pornind de la datele vagi și contradictorii ale unor scriitori antici (Eutropius, Festus, Iordanes etc.) și invocând apoi lipsa știrilor scrise despre o populație romanică nord-dunăreană, ei neagă existența masivă a daco-romanilor în ținuturile carpato-danubiene. Acești învățați susțin că aici ar fi rămas cel mult niște neînsemnate resturi romanice, care ar fi dispărut în masa migratorilor, fără să fi jucat vreun rol în configurația etno-culturală și social-politică a Daciei în timpul migrațiilor.

În schimb, susținătorii continuității daco-romane, români și străini, au arătat imposibilitatea evacuării întregii sau a majorității populației civile din Dacia la sud de Dunăre. O evacuare totală sau aproape totală a populației civile nu numai că practic era imposibilă, dar ea nu rezultă de fapt nici din relatările autorilor antici care se referă la împrejurările abandonării Daciei de către Imperiul Roman.

În ciuda faptului că scriitorii antici menționează în fosta Dacie romană numai pe migratori, care stăpâneau prin forța armelor, și ignoră total populația autohtonă, izvoarele directe (arheologice, numismatice și chiar epigrafice din secolul al IV-lea) furnizează documente certe referitoare la continuitatea și activitatea productivă a daco-romanilor.”

(Academia Română, *Istoria Românilor*)

Pornind de la aceste surse, răspundeți la următoarele cerințe:

1. Numiți tema istorică precizată în sursa **B**. **2 puncte**
2. Precizați, din sursa **A**, o informație referitoare la civilizația romană. **2 puncte**
3. Numiți cele două state din antichitate, menționate atât în sursa **A**, cât și în sursa **B**. **6 puncte**
4. Scrieți, pe foaia de examen, litera corespunzătoare sursei care susține că etnogeneza românească a fost un subiect politizat de-a lungul timpului. **3 puncte**
5. Scrieți, din sursa **A**, două informații care se află într-o relație cauză-efect, precizând rolul fiecăreia dintre aceste informații (*cauză*, respectiv *efect*). **7 puncte**
6. Prezentați două teorii istoriografice cu privire la formarea poporului român. **6 puncte**
7. Menționați o asemănare între modul în care a fost abordată romanitatea românilor în opera cantemiriană, respectiv în lucrările scriitorilor reprezentativi ai Școlii Ardelene. **4 puncte**

■ SUBIECTUL al II-lea (30 puncte)

Citiți cu atenție sursa de mai jos:

„Unul dintre cele mai importante izvoare narative latino-maghiare care relatează despre românii nord-dunăreni din secolele IX-X este opera lui Anonymus, *Gesta Hungarorum*. Despre personalitatea, valoarea istorică, geografică și literară a scrierii sale s-a discutat mult, dar opiniile sunt în continuare controversate. S-a încercat identificarea lui cu diferiți magiștri, prepoziți sau episcopi din vremea celor patru regi ai Ungariei cu numele de Bela, cea mai plauzibilă identificare fiind aceea cu un fost notar al regelui Bela al III-lea (1172-1196). Temeinicia cunoștințelor istorice, geografice și etnografice ale lui Anonymus a fost recunoscută de majoritatea specialiștilor moderni, iar relatările sale rămân o sursă de bază de o valoare egală, atât pentru istoria ungarilor, cât și pentru cea a comunităților autohtone, chiar dacă cronică conține și unele anacronisme.

Anonymus pomenește în Câmpia Tisei, la sfârșitul secolului al IX-lea, pe vlahi, adică păstorii romanilor, precizând că *...pe drept cuvânt se poate spune că pământul Panoniei ar fi pășunile romanilor, fiindcă și acum romanii trăiesc pe moșiile Ungariei*. [...] Deosebit de importante sunt știrile lui Anonymus referitoare la primele formațiuni politice din Transilvania, conduse de Gelu, Menumorut și Glad. Despre Gelu se precizează că era român (*quidam Blachus*), țara sa, Transilvania (terra Ultrasilvana), fiind locuită de români și slavi (*Blasii et Slavii*). [...]

Atât din opera lui Anonymus, cât și din alte izvoare narative (*Vita Sancti Gerhardi, Chronicon Pictum Vindobonense* etc.), rezultă în mod clar că ungurii au cucerit treptat aceste

teritorii și că doar spre sfârșitul secolului al XI-lea [...] pun stăpânire în mod ferm pe unele părți din Transilvania și abia după anul 1200 reușesc să o cucerească până la arcul carpatic.”

(Academia Română, *Istoria Românilor*)

Pornind de la această sursă, răspundeți la următoarele cerințe:

1. Numiți conducătorul politic, precizat în sursa dată, despre care lucrarea *Gesta Hungarorum* menționează că era de etnie română. **2 puncte**
2. Precizați secolul în care a domnit regele Bela al III-lea, menționat în sursa dată. **2 puncte**
3. Menționați cele două etnii neromanice la care se referă sursa dată. **6 puncte**
4. Menționați, din sursa dată, două informații referitoare la românii care trăiau în Transilvania. **6 puncte**
5. Formulați, pe baza sursei date, un punct de vedere referitor la importanța lucrării lui Anonymus, susținându-l cu două informații selectate din sursă. **10 puncte**
6. Argumentați, printr-un fapt istoric relevant, afirmația conform căreia politizarea istoriografică a procesului de formare a poporului român a dus la denaturarea adevărului istoric. (Se punctează coerența și relevanța argumentării elaborate prin utilizarea unui fapt istoric relevant, respectiv a conectorilor care exprimă cauzalitatea și concluzia.) **4 puncte**

■ **SUBIECTUL al III-lea (30 puncte)**

Elaborați, în aproximativ două pagini, un eseu despre *romanitatea românilor în viziunea istoricilor români și străini din secolele al XIX-lea – al XX-lea*, având în vedere:

- precizarea unei teorii istoriografice din secolul al XIX-lea care combătea romanitatea românilor și continuitatea populației romanizate la nord de Dunăre, precum și a unei cauze a apariției acesteia;
- prezentarea a două idei prin care această teorie tendențioasă aborda problema formării poporului român și a limbii sale;
- menționarea a doi istorici români sau străini care au combătut teoria istoriografică ce denatura problematica etnogenezei românești, precum și a denumirii a două lucrări istorice în care apar argumentele utilizate de aceștia;
- formularea unui punct de vedere referitor la rolul ideii romanității românilor în istoriografia română sau străină din secolele al XIX-lea – al XX-lea și susținerea acestuia printr-un argument istoric.

Notă. Se punctează și utilizarea limbajului istoric adecvat, structurarea prezentării, evidențierea relației cauză-efect, susținerea unui punct de vedere cu argumente istorice (coerența și relevanța argumentării elaborate prin utilizarea unui fapt istoric relevant, respectiv a conectorilor care exprimă cauzalitatea și concluzia), respectarea succesiunii cronologice/logice a faptelor istorice și încadrarea eseului în limita de spațiu precizată. Se acordă **10 puncte** din oficiu.

CUPRINS

ARGUMENT	5
PROGRAMA PENTRU DISCIPLINA ISTORIE, EXAMENUL DE BACALAUREAT	7
TESTE DE EVALUARE PE CAPITOLE	9
A. Popoare și spații istorice	9
B. Oamenii, societatea și lumea ideilor	14
C. Statul și politica	25
D. Relațiile internaționale.....	44
TESTE FINALE	64
BAREME DE EVALUARE ȘI NOTARE.....	131